

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЛЮБЛІНСЬКА ВИЩА ШКОЛА В РИКАХ (Польща)
ЄВРОПЕЙСЬКА ВИЩА ШКОЛА МЕДИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК
У ВАРШАВІ (Польща)
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВІАДРИНА
У ФРАНКФУРТІ-НА-ОДЕРІ (Німеччина)
УНІВЕРСИТЕТ МАРМАРА (Турецька Республіка)
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

**ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СЬОГОДЕННЯ:
ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

**м. Тернопіль
2025**

Освітній процес сьогодення: досягнення, виклики, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 25 квітня 2025 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, О. Я. Колодійчук, Г. Р. Корицька, О. Р. Олексюк, Ю. М. Починок, В. Я. Гайда, І. І. Подлесна. Тернопіль, 2025. 388 с.

У збірнику публікуються тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Освітній процес сьогодення: досягнення, виклики, перспективи», яку проведено на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 25 квітня 2025 року.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 2 від 09.05.2025 р.)

6. Остапчук М. В. Дидактична система проблемного навчання шкільного курсу фізики. *Актуальні питання природничо-математичної освіти*. 2023. Вип. 1(21). С. 94-100. DOI 10.5281/zenodo.8028431

7. Желуденко П. С., Коробова І. В. Використання проблемного методу у процесі навчання фізики. Пошук молодих. *Збірник матеріалів Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні питання методики навчання природничо-математичних дисциплін»*. Херсон : ПП Вишемирський В. С. 2011. Вип. 10. С. 42-44

8. Ярошук Н., Моклюк М. Проблемне навчання з фізики в закладах загальної середньої освіти. Актуальні проблеми математики, фізики і технологій : зб. наук. пр. / ред. кол.: С. В. Подоляничук (голова) [та ін.] ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 17. С. 236-239

ПРОЦИК Н. І.,

*асистент кафедри математики та методики її навчання,
Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка,
nprozuk@tnpu.edu.ua*

ЦІЦЮРА І. І.,

студентка групи СОМІ-23,

Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка

ПРИНЦИП НАСТУПНОСТІ У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ В 5 КЛАСІ

Анотація. У статті розглядається принцип наступності у навчанні математики у 5 класі та його роль у забезпеченні поступового переходу учнів з початкової до базової середньої освіти. Проаналізовано основні труднощі цього періоду: збільшення обсягу навчального матеріалу, зміна методів викладання, нова система оцінювання та психологічна адаптація. Запропоновано ефективні педагогічні підходи, що сприяють кращому засвоєнню знань і зниженню рівня стресу. Окремо акцентовано увагу на важливості раціонального планування навчального процесу з огляду на обмежену кількість годин математики у навчальному плані 5 класу.

Ключові слова: принцип наступності, навчання математики, навчальний процес, навчальне навантаження.

Вступ. Процес навчання у школі базується на принципі поетапного і логічного засвоєння знань. Особливо важливим є перехід учнів з початкової до базової середньої школи, адже він супроводжується суттєвими змінами: нові предмети, нові вчителі, інші методи викладання та система оцінювання. У цьому контексті принцип наступності виступає ключовим чинником, який сприяє успішній адаптації учнів і формуванню позитивної навчальної мотивації.

Сутність принципу наступності. Принцип наступності у навчанні означає поєднання і послідовність освітніх етапів, коли кожен новий рівень засвоєння знань базується на попередньому, поступово розширюючи та поглиблюючи матеріал з урахуванням вікових та психофізіологічних особливостей учнів. У викладанні математики цей принцип реалізується через логічне розгортання тем, узгодженість між змістом початкової і базової школи, формування стійких міжпредметних зв'язків.

Цей підхід закріплений у Державному стандарті базової середньої освіти та чинних навчальних програмах. Він передбачає, зокрема, врахування рівня підготовки, здобутого учнями у початкових класах, та його поступове ускладнення відповідно до інтелектуальних можливостей п'ятикласників.

Проблеми перехідного періоду. Перехід до 5 класу є важливим і водночас складним етапом для школярів. Основні труднощі цього періоду:

- Психологічна адаптація: учні стикаються з емоційною напругою, втратою мотивації, труднощами у спілкуванні з новими педагогами.
- Збільшення навчального навантаження: у порівнянні з початковою школою обсяг навчального матеріалу суттєво зростає.
- Зміна стилю викладання: акцент переноситься на самостійну роботу, розвиток

аналітичного та логічного мислення.

Інша система оцінювання: оцінки стають більш об'єктивними, що може впливати на самооцінку учнів.

З огляду на ці виклики, важливо будувати навчальний процес на основі принципу наступності, опираючись на уже сформовані знання, навички та навчальні звички молодших школярів.

Методи подолання труднощів. Щоб забезпечити ефективний перехід до нових умов навчання, педагог повинен:

- орієнтуватися на початковий рівень підготовки учнів;
- враховувати специфіку сприймання математичного матеріалу дітьми 10–11 років;
- використовувати методи навчання, які сприяють збереженню інтересу до предмета.

Наприклад, у 4 класі учні зазвичай звикли до розв'язання задач одним способом. У 5 класі їм пропонуються альтернативні методи розв'язування, що вимагає розвитку гнучкості мислення та навичок вибору оптимального підходу. Вчитель має поступово формувати у школярів уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати математичну інформацію, працювати з таблицями, діаграмами, графіками.

Для збереження позитивної мотивації до вивчення математики доцільно використовувати:

- ігрові форми навчання;
- групову та колективну діяльність;
- інтерактивні вправи.

Приклад: Гра «Склади завдання».

Ця дидактична гра спрямована на розвиток математичного мислення, навичок формулювання завдань та вміння пояснювати хід розв'язання.

Правила гри: Учні працюють у парах або командах. Один учень складає математичне завдання (наприклад, рівняння або приклад). Інший учень розв'язує це завдання. За правильне розв'язання команда отримує 1 бал. Додатковий 1 бал надається, якщо учень чітко і правильно пояснить правило або метод, який застосовувався під час розв'язання.

Цей підхід не лише активізує учнів, але й сприяє глибшому розумінню математичних концепцій через пояснення та обговорення.

Також важливо створити комфортне навчальне середовище, де учні мають право на помилку, можуть вільно висловлювати власну думку, дискутувати та ставити запитання.

Навчальне навантаження у 5 класі. Відповідно до навчальної програми, у 5 класі відведено не більше 5 годин математики на тиждень, що вимагає ретельного планування. Оптимізація навчального часу передбачає:

- чергування індивідуальної, парної та групової роботи;
- систематичне повторення та закріплення вивченого матеріалу на уроці;
- мінімізацію перевантаження домашніми завданнями.

Приклад: Чергування форм роботи на уроці під час вивчення теми «Арифметичні дії з натуральними числами» доцільно організувати урок таким чином:

Індивідуальна робота: учні самостійно виконують обчислення, що сприяє розвитку особистої відповідальності за результат.

Парна робота: учні обговорюють результати з партнером, що дозволяє виявити та виправити помилки, а також сприяє формуванню комунікативних навичок.

Групові роботи: учні розв'язують практичні задачі, пов'язані з реальними життєвими ситуаціями, що підвищує мотивацію та розуміння застосування математичних знань.

Такий підхід дозволяє ефективно використовувати навчальний час, сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та розвитку ключових компетентностей учнів.

Висновки. Реалізація принципу наступності у навчанні математики у 5 класі сприяє:

- формуванню стійкої навчальної мотивації;
- збереженню інтересу до предмета;
- ефективній адаптації учнів до нових умов навчання;
- поступовому розвитку математичної компетентності;
- підготовці до самостійної роботи з інформацією.

Таким чином, дотримання принципу наступності не лише забезпечує логічний зв'язок між початковою та базовою середньою освітою, а й створює умови для цілісного та системного формування знань, умінь і навичок учнів.

Список використаних джерел

1. Міністерство освіти і науки України. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році: Додаток 6. Математика. 5 клас [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.6.matematika.20.08.2022.pdf>.
2. Міністерство освіти і науки України. Державний стандарт базової середньої освіти: презентація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2020/10/08/derzhstandartbazovoiosvityprezentatsiya.pdf>.
3. Методична розробка на тему «Ігрові форми роботи на уроках математики» [Електронний ресурс] // «На Урок». – 2020. – 14 жовтня. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/metodichna-rozrobka-na-temu-igrovi-formi-roboti-na-urokah-matematiki-66263.html>.
4. Томак Я. Принцип наступності вчителів математики в умовах НУШ [Електронний ресурс] // Всеосвіта. – 2021. – 9 грудня. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/princip-nastupnosti-vciteliv-matematiki-v-umovah-nus-501282.html>.

САЄНКО О. В.,

*старший викладач кафедри загальної та спеціальної педагогіки,
Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради,
elenasayenko129@gmail.com*

МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕТОДИК НАВЧАННЯ - ВИМОГА СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. Сучасні виклики, які виникають у процесі провадження освітнього процесу, вимагають більш детального розгляду ключових наукових та методичних проблем. Основний акцент припадає на необхідність модернізації методик навчання та впровадження інноваційних технологій. Модернізація методик спрямована на формування компетентного, креативного та самостійного здобувача освіти. Зазначено зміну ролі педагога у впровадженні інноваційних методик навчання.

Ключові слова: освіта, методика, інновації, цифрові технології, компетентнісний підхід, педагог.

Розвиток освітньої системи є важливим чинником соціально-економічного прогресу. У сучасних умовах глобалізації, цифрової трансформації, нових соціальних викликів постає питання ефективного провадження освітнього процесу, що відповідає сучасним вимогам суспільства та економіки. Тому що саме освіта має бути тією сферою, що не лише реагує на ці зміни, а й формує нову генерацію людей, здатних жити і творити в умовах невизначеності. Активне впровадження інноваційних методик, використання новітніх підходів до навчання сприяє підвищенню мотивації учнів та розвитку їхніх компетентностей.

Модернізація методик є необхідною і сучасна педагогічна наука зіштовхується з необхідністю перегляду традиційних методологічних підходів. Зокрема, зростає роль міждисциплінарних досліджень, інтегрованого навчання та адаптивних методик. Освітній процес сьогодні має виходити за межі традиційного викладу матеріалу. Учень перестає бути пасивним споживачем знань — він стає активним учасником навчального процесу, дослідником, творцем. Це означає, що методики мають змінюватися відповідно до потреб учня і викликів сучасності.

Роль педагога у застосуванні інноваційних методик є ключовою при формуванні сучасного освітнього середовища. Сьогодні педагог виступає як модератор, фасилітатор, наставник. Його завдання — створити умови для самостійного пізнання, критичного мислення, роботи в команді. Це потребує гнучкості, інноваційного мислення та постійного самовдосконалення. Постійне вдосконалення професійних компетентностей, активне використання цифрових технологій та

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС.....	145
<i>Бобак М. І.</i> DISCUSSION TECHNIQUE AS EFFECTIVE INTERACTIVE TECHNOLOGY IN MASTERING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE.....	147
<i>Бочар І. Й., Бабай О. Д.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ З ОСНОВ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	149
<i>Величко Я. І., Лещенко І. О.</i> ГНУЧКІСТЬ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ТРАЄКТОРІЙ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	151
<i>Величко Я. І., Терьохіна Д. С.</i> ГНУЧКЕ УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ: НАУКОВІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	153
<i>Галатюк М. Ю., Галатюк Ю. М.</i> УМІННЯ САМОСТІЙНО ЗДОБУВАТИ ЗНАННЯ – КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧНЯ.....	155
<i>Гуревич Р. С., Опушко Н. Р.</i> ІНТЕГРАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ФОРМУВАННІ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ.....	157
<i>Демкова В. О., Кузьминський О. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ КОНТУРНИХ КАРТ З АСТРОНОМІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	159
<i>Ізюмченко Л. В., Пікож А. Г.</i> МЕТОДИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ОСВІТНІ МОЖЛИВОСТІ STEAM-ПРОЄКТУ «ЯК ОБРАТИ ЯКІСНИЙ ХАРЧОВИЙ ПРОДУКТ».....	162
<i>Karasiova O. V.</i> THE WAYS TO REDUCE STUDENTS' ANXIETY AND ENHANCE LEARNING WHEN SPEAKING ENGLISH.....	165
<i>Кудінов М. В.</i> ДИДАКТИЧНІ ІГРИ З МАТЕМАТИКИ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ.....	167
<i>Лазаренко О. М.</i> ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК УСПАДКОВАНОЇ В НІМЕЧЧИНІ: ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ.....	169
<i>Олійник О. Й.</i> ДОСЯГНЕННЯ ТА ВИКЛИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ НМТ-2024 УЧНІВ/СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	171
<i>Онук Л. Л.</i> ІНТРОДУКЦІЯ РОСЛИН ЯК МЕТОД ЗБЕРЕЖЕННЯ РІДКІСНИХ ВИДІВ.....	174
<i>Оршанський Л. В.</i> НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА «ОСВІТА ДЛЯ ЖИТТЯ» ТА МІСЦЕ В НІЙ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	176
<i>Охота Ю. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	178
<i>Павликівська Б. М., Кочерга З. Р.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	180
<i>Пасько А. Я.</i> ПОКРАЩЕННЯ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ СЕРЕД УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ.....	183
<i>Пашинський А. В.</i> РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ НАВИЧКИ ВИЖИВАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ.....	184
<i>Пітік Т. С.</i> НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ ФІЗИКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ.....	186
<i>Похилько В. І.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ НОВАЦІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ОСВІТИ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИПУСКНИКІВ.....	188
<i>Починок Ю. М.</i> ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ: ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	190
<i>Привроцька І. Б.</i> АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ СКЛАДАННЯ ІСПИТУ КРОК-1 З ДИСЦИПЛІНИ «МЕДИЧНА БІОЛОГІЯ» СТУДЕНТАМИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І.Я. ГОБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ.....	191
<i>Просянкін Д. І.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИКИ.....	193
<i>Процик Н. І., Ціцюра І. І.</i> ПРИНЦИП НАСТУПНОСТІ У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ В 5 КЛАСІ.....	195